

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور تهران

((پایان نامه))

جهت اخذ کارشناسی ارشد

موضوع:

بررسی میزان هماهنگی برنامه های آموزش مامایی با نیازهای واقعی شغلی در

مراکز بهداشتی و درمانی از دیدگاه دانشجویان - اساتید و ماماهاى شاغل

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر مهران فرج الهی

۱۳۸۷ / ۱۲ / ۱۱

استاد مشاور:

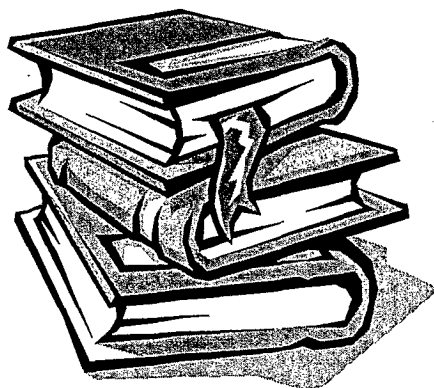
جناب آقای دکتر سید مهدی موسی کاظمی

نگارش:

ساحل قریشی

ارومیه سال ۱۳۸۳

۹۷۴۸۲

دانشگاه پیام نور

تصویب نامه

دانشگاه پیام نور - تهران - ۱۳۸۷	
ردیف	نام
۲۷۲	
۸۴/۱۶۲۴	

پایان نامه تحت عنوان :

بررسی میزان هماهنگی برنامه های آموزش مامائی با نیازهای واقعی شغلی
در مراکز بهداشتی و درمانی از دیدگاه دانشجویان ، اساتید و ماماهاى

شاغل

تاریخ دفاع : ۸۳/۹/۱۱ نمره : ۱۹۱ درجه ارزشیابی : عالی

اعضای هیات داوران :

نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبۀ علمی	امضاء
آقای دکتر فرج الهی	استاد راهنما	استادیار	
آقای دکتر موسی کاظمی	استاد مشاور	استادیار	
آقای دکتر ابراهیمی	استاد داور	استادیار	
آقای دکتر زندی	نماینده گروه	استادیار	

۱۳۸۷ / ۲ / ۱۱

۹۶۴۸۵

بررسی میزان هماهنگی برنامه های آموزش مامایی با نیازهای واقعی شغلی در مراکز بهداشتی و درمانی از دیدگاه دانشجویان، اساتید و ماماها شاغل

چکیده پژوهش

مقدمه: بسیاری از ماماها تصور می کنند که برنامه های آموزش، آنها را برای روبرو شدن با کار در اجتماع آماده نکرده در حالیکه برنامه های آموزشی در دانشکده پرستاری و مامایی بر این فرض بنا شده است که دروس و محیطهای آموزشی بتوانند، شایستگی و کارایی لازمه را در محیطهای مختلف، هم از نظر تئوری و هم از نظر عملی پرورش دهند به گونه ای که دانشجویان همچنانکه در دوره های تحصیلی جلو می روند بتوانند با محیطهای کاری مختلف تطابق یابند. لذا دانشجویان مامایی به عنوان نیروهای که به زودی وارد سیستم ارائه خدمات بهداشتی و درمانی می شوند لازم است که از مهارتهای بالینی و کارایی بالایی برخوردار باشند و ارزیابی آموزشی آنها می تواند برنامه ریزی بهتر سیستم آموزش را به همراه داشته باشد.

روش ها: این پژوهش یک مطالعه توصیفی-مقایسه ای است که با هدف تعیین نظرات دانشجویان، اساتید، ماماها شاغل در مراکز بهداشتی و درمانی شهرستان ارومیه در مورد ضرورت هماهنگی بین آموزش و نیازهای محیط کار انجام می گیرد جامعه مورد بررسی شامل کلیه دانشجویان کارشناسی ترم ۸ و ۷ مامایی در عرصه دانشگاه علوم پزشکی ارومیه (۹۰ نفر) و دانشجویان کاردانی ترم ۵ و ۴ دانشگاه آزاد ارومیه (۵۷ نفر) و کلیه اساتید دانشگاه علوم پزشکی و آزاد (۲۵ نفر) و کلیه ماماها شاغل در مراکز بهداشتی و درمانی شهری و روستایی شهرستان ارومیه (۱۳۰ نفر) می باشد. روش گرد آوری داده ها با استفاده از پرسشنامه بوده و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، پرسشنامه ها بر اساس مقیاس لیکرت (۵ درجه ای) درجه بندی گردیده است سوالات خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد نمرات ۱ تا ۵ داده می شود و از جداول فراوانی مطلق و نسبی استفاده شد. برای بررسی نظرات سه گروه از تحلیل واریانس یک سویه و برای مقایسه نظرات دو گروه از میانگین آزمون (t) و برای تعیین ارتباط بین سابقه خدمت و محل خدمت از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

نتایج و بحث: بررسی حاصل از نتایج این تحقیق نشان داد که بین نظرات دانشجویان، اساتید و ماماها شاغل در مراکز بهداشتی و درمانی شهری و روستایی در مورد ارائه دروس مختلف رشته مامایی تفاوت وجود دارد به طوری که دانشجویان کارشناسی ترم ۸ و ۷ بر دروس اصلی تخصصی تاکید دارند در حالی دانشجویان کاردانی ترم ۵ و ۴ بر دروس پایه و و اساتید بر تمامی دروس اعم از پایه، اصلی، تخصصی و کارآموزی و ماماها شاغل در مراکز بهداشتی و درمانی شهری بر دروس اصلی و ماماها شاغل در مراکز روستایی بر دروس پایه و کارآموزی عملی تاکید دارند، از نظر سابقه کار در تمامی دروس اولویت با ماماها شاغل با سابقه کار بالا می باشد به طوری که هرچقدر سابقه خدمت بیشتر می شود تاکید بر اهمیت این دروس نیز افزایش می یابد همچنین در مورد عواملی که بر روی آموزش اثر می گذارد اعم از مکان آموزشی، وسایل کمک آموزشی، دوره های بازآموزی و بر گذاری سیمینارها و واحدهای پیشنهادی که به نظر می رسد در محیط کار به خصوص مراکز بهداشتی بیشتر کاربرد دارد بیشترین تاکید از جانب اساتید و ماماها شاغل روستایی بوده است. لذا پیشنهاد می گردد با توجه به اهمیت آموزش لازم است که مسئولان و برنامه ریزان آموزشی با ایجاد تغییرات اساسی در نظام آموزش مامایی زمینه لازم را برای تربیت ماماها متخصص و آگاه و متعهد در کشور به وجود آورند.

تقدیم به :

استاد علم و اخلاق جناب آقای دکتر مهران فرج الهی که صمیمانه
مرا در این راه یاری نمودند.

تقدیم به :

استاد گرانقدر جناب آقای دکتر سید مهدی موسی کاظمی که در
این راه راهنما و مشوق من بودند

تقدیم به :

پدر بزرگوار و دلیل راه زندگیم

که بوسیدن دستهای پرتلاش او،

کمترین سپاس من خواهد بود.

تقدیم به :

مادر خوبم، امید زندگیم

که با صبوری و دلسوزی اش

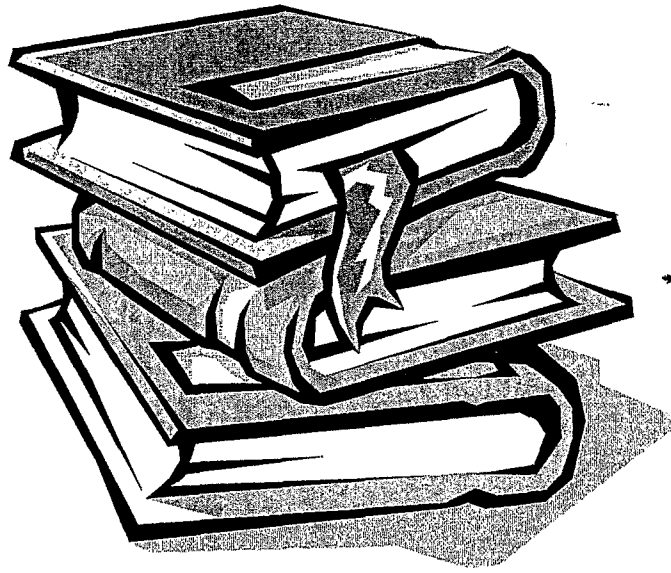
امید به زندگی را به من آموخت

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۳۴	۶ جداول آنالیز واریانس مربوطه به دروس پایه (جدول ۶۱)
۱۳۵	۷ جداول آنالیز واریانس مربوط به دروس تخصصی (جدول ۶۲)
۱۳۸	۸ جداول آنالیز واریانس مربوط به دروس اصلی (جدول ۶۳)
۱۳۹	۹ جداول آنالیز واریانس مربوط به کارآموزیها (جدول ۶۴)
۱۴۰	۱۰ جداول آنالیز واریانس مربوط به پرسشنامه شماره ۲ (جدول ۶۵)
۱۴۲	۱۱ جدول دروسی که هماهنگی کمتری با نیازهای واقعی شغلی دارند (جدول ۶۶)
۱۴۳	۱۲ جدول دروسی که هماهنگی بیشتری با نیازهای واقعی شغلی دارند (جدول ۶۷)
۱۴۴	۱۳ جداول آزمون t برای بررسی تفاوت معنی داری نظرات ماماهاى شاغل در مراکز شهری و روستایی (جدول ۶۸-۷۲)
۱۴۷	۱۴ جداول آنالیز واریانس برای بررسی وجود تفاوت بین نظرات ماماهاى شاغل با سابقه کار متفاوت (جدول ۷۳-۷۷)
۱۵۴	۱۵ جدول همبستگی بین سابقه کار و دروس مختلف (جدول ۷۸)

فصل اول

(بیان مسأله)

مقدمه :

چنانچه می دانیم تعلیم و تربیت اساس و بنیاد جامعه را تشکیل می دهد و بدون تربیت صحیح ، جامعه نمی تواند به سر منزل خوشبختی و موفقیت دست یازد. از این جاست که بسیاری از افراد از جمله دانشمندان، فیلسوفان مربیان و حتی افراد عادی بر تعلیم و تربیت صحیح و سودی تاکید دارد. چرا که بدبختی و خوشبختی افراد جامعه در گرو تربیت و نظام صحیح آموزشی است و کمترین غفلت در این مقوله صدمات جبران ناپذیری برای نسل بشر به همراه خواهد داشت. مفهوم تعلیم و تربیت از دیر باز ذهن انسان را به خود مشغول داشته است. نگرش های مختلف نسبت به نقش و مفهوم تعلیم و تربیت تلقی های گوناگون از آن را در جوامع انسانی در مقاطع مختلف باعث گردیده است. البته لازم به ذکر است که نظام و چارچوب کلی تعلیم و تربیت هر جامعه ای بر خواسته از ارزشها، فرهنگ، خواستها و ایدالهای حاکم بر آن اجتماع است. علیرغم چالشهای پی در پی در سراسر تاریخ تعلیم و تربیت و تفسیر و دیدگاههای متفاوتی که نسبت به نقش و اهداف آن ارائه شده تعلیم و تربیت هرگز اهمیت خود را از دست نداده و گذشت زمان پیچیدگی، تغییرپذیری، گستردگی و اهمیت نقش آن بر رشد و توسعه جوامع را سبب شده است. تعلیم و تربیت بطور کلی به فعالیتهایی اطلاق می شود که در نظام اجتماعی صورت می گیرد تا از طریق آن افراد جامعه بتوانند از یک زندگی سالم همراه با رفاه اجتماعی و رشد همه جانبه بهره مند گردند. این فعالیتهای لزوماً در یک نهاد خاص متمرکز نیست بلکه کلیه نهادها و مجموعه های موجود در جامعه موظف به برنامه ریزی و اجرای فعالیتهای مربوط به امر تعلیم و تربیت می باشند. (صالحی، شایسته، ۱۳۷۸)

از آنجاکه برنامه ریزی راه و روش برای هدایت منظم فعالیتهای انسانی برای اهداف و مقاصد شخصی است و به تعبیر دیگر نقشه راه برای رسیدن به مقصود و جهت گیری منطقی برای انجام فعالیت هاست. منطقاً لازم است از نیازها و

انتظارات، شرایط و امکانات، منابع و تجهیزات و همچنین موانع در محدودیت ها اطلاعات جامع و دقیق جمع آوری کنیم و برای تحقق اهداف مورد نظر مناسبترین و موثرترین راهبردها را پیش بینی و توصیه نماییم. البته در اغلب نظام های اجتماعی دنیا، مجموعه های ویژه ای برای توجه خاص به تعلیم و تربیت معین می شوند تا از طریق تدارک برنامه و اجرای صحیح به اهداف مورد نظر دست یابند.

در واقع در جوامع گوناگون نظام آموزشی موجود در جامعه خود را مسئول تعلیم و تربیت می پندارد و مردم نیز نقش های ویژه ای از این نظام انتظار دارند. نظام آموزشی به مجموعه ای اطلاق میشود که دارای وظایف خاص می باشد تا از طریق اجرای آن وظایف، امکان دست یابی به اهداف مورد نظر فراهم گردد. این مجموعه شامل عوامل فیزیکی، انسانی و مالی می باشد که با هماهنگی و عملکرد صحیح راه موفقیت در رسیدن به تعلیم و تربیت مورد نظر را هموار سازد. نظام آموزشی در هر جامعه خود مشتمل بر مجموعه های کوچکتری است که در زیر چتر گسترده نظام آموزشی قرار دارد و به شکلهای مختلف به فعالیت خود ادامه می دهد. آموزش عمومی و ابتدایی، آموزش راهنمایی و متوسطه و آموزش عالی از جمله این مجموعه های کوچکتر است. بعلاوه تمام نظام های آموزشی و ابسته، متفرقه یا ویژه از دیگر بخشهای نظام آموزشی جامعه به شمار می آید. آموزش عالی بعنوان یکی از مجموعه های نظام آموزش جامعه، دارای اهمیت ویژه ای است. زیرا از یک طرف پیوند دهنده اصلی آموزش و مردم و جامعه است و از طرف دیگر از طریق ایفای نقشها و وظایف و رسالت هایی که بر عهده دارد نقش پر اهمیتی در رشد و توسعه جامعه ایفا می نماید. آموزش، پژوهش، ارائه خدمات به جامعه، کمک به رشد و توسعه حرفه ای و گسترش فرهنگ از جمله پراهمیت ترین وظایف آموزش عالی است. (تقی پور-ظهير ۱۳۷۰)

نظام آموزش علوم پزشکی بعنوان بخش با اهمیت آموزش عالی تلقی می شود که وظایف مهمی همچون آموزش، پژوهش، ارائه خدمات به افراد جامعه تکامل حرفه ای رشته های گوناگون درون خود و توسعه فرهنگ کتبی را بر عهده دارد. دست یابی به چنین وظایف خطیر و پراهمیت، توجه دقیق و ظریف به اجزای نظام آموزش را طلب می کند تا بتوان از طریق شناخت نیازمندیها و مشکلات موجود راه حل های اساسی ارائه نمود و همگام با تغییرات جهانی به نتایج دلخواه و مطلوب رسید. در میان کلیه عواملی که نظام آموزشی علوم پزشکی را متاثر می سازد، دگرگونی روش های تعلیم و تربیت از جمله عواملی است که بایستی مورد توجه خاص قرار بگیرد. نارسایی روشهای تعلیم و تربیت سنتی لزوم تغییر در آنها را مطرح می سازد. نوآوری در آموزش علوم پزشکی راههای مهمی برای تغییر را پیش رو می گذارد در حالی که تعلیم و تربیت با نارسایی هایی روبرو است (قورچیان ق ۱۳۷۵)

در رابطه با تعلیم و تربیت منابع انسانی تاکید به این است که آموزش در حوزه های مختلف علوم پزشکی به رشته ای علمی تبدیل شود و بایستی این مطلب را بعنوان یک اصل مهم در ارتقاء کیفیت پذیرفت در این صورت مسائلی از قبیل برنامه های آموزشی و درسی، شیوه های مناسب تدریس، نظارت و ارزشیابی فرآیند آموزش عوامل دست اندرکار آن، بازنگری و ایجاد تغییر و تحول در برنامه و عملکرد از جمله مهمترین اموری است که در نظر گرفته می شود. (وکیل ج ۱۳۷۳)

با توجه به نقشی که دانشگاهها در توسعه ملی منابع انسانی دارند و نظر به این که اهداف پراهمیتی برای آنها متصور است، شناسایی مسائل موجود در آموزش دانشجویان و سپس اقدام در جهت رفع و اصلاح آن موجب بهبود دست یابی به اهداف آموزش و در نهایت تربیت افراد ماهر و ارائه خدمات با کیفیت بالا می گردد.

بیان مسئله :

جهان امروز عصر رقابت و تلاش برای بهزیستن است و از این رو لازمه زندگی ارتقای کیفیت و به عبارتی استفاده از منابع در جهت افزایش سطح معلومات و عملکرد از نظر کمی و کیفی است. در این راه آموزش مهمترین عنصر بهره وری در توسعه بخشها از جمله بخش بهداشت و درمان است. زیرا تعلیم و تربیت صحیح دانشجویان امروزو آینده سازان فردای جامعه تاثیر متقابلی در بهره وری کلان منابع دارد. بنابراین برنامه ریزان آموزش باید بکوشند تا با مساعد کردن زمینه جهت استفاده بهینه از منابع موجود شرایطی فراهم سازند که دانشجویان بتوانند دانش و مهارت لازم را برای حرفه آینده خود کسب نمایند. مطالعات نیز حاکی از آن است که کلید دستیابی به حداکثر کارایی، تولید و بهره وری، تکامل نقش حرفه ای است. در صورتیکه پژوهشهای انجام شده مطرح میکنند که فارغ التحصیلان جدیدپرستاری و مامایی علیرغم داشتن پایه تئوریک قوی، از تبحر، مهارت و کارایی کافی در محیطهای بالینی برخوردار نبوده و در فرآیند مشکل گشایی دچار ضعف هستند. (Scheetz, Linda, ۱۹۸۹)

در این رابطه آوریمن معتقد است آماده سازی دانشجویان برای ورود به جایگاه حرفه ای مستلزم آموزشهای تئوری و عملی مناسب است (Oreman.M.H and Standfest .۱۹۹۷)

با توجه به موارد ذکر شده می دانیم که آموزش فرآیندی است مستمر و پویا که برای نیل به اهداف مورد نظر آن باید به عوامل و فاکتورهای زیادی توجه شود. آموزش پرستاری و مامایی به جهت اینکه در دو حیطه تئوری و بالینی قرار دارد، دارای ویژگیها و مشکلات خاص است و آنچه اهمیت دارد آموزش هدفمند است بطوریکه آموزش تئوری باعث تقویت و ارتقای سطح عملکرد دانشجویان می گردد و عملکرد بالینی نیز نیازهای آموزش تئوری را مطرح

می سازد. (شهریاری، م، ۱۳۷۵)

البته آموزش پرستاری و مامایی زیر بنایی برای تامین نیروهای انسانی کار آمد برای رفع نیاز جامعه است تا از این طریق دانشجویان بتوانند با احساس مسئولیت و تعهد در تامین سلامت افراد جامعه موثر باشند. هر گونه نقص در آموزش تاثیر مستقیم بر فراگیری دانشجویان و در نهایت تامین سلامت افراد جامعه دارد.

بر اساس تحقیقات بدست آمده بیشترین مشکلات آموزش مربوط به آموزش بالینی است آموزش بالینی در واقع ادامه آموزش نظری است و باعث می شود دانشجو آنچه را که بصورت علمی آموخته، در عمل بکار گیرد. اما متأسفانه آن چه که دیده می شود اینست که زبان آموزش در کلاس درس با عمل توافق ندارد. (خلیفه زاده، آ، ۱۳۸۰)

یک آموزش بالینی مناسب باید شرایط زیر را برای فراگیران خود فراهم سازد:

- ۱- اهداف فعالیت دانشجو را مشخص نماید
- ۲- فرصتی برای تماس دانشجو با بیمار در محیط واقعی کار فراهم آورد.
- ۳- مفهوم کار تیمی را به دانشجویان علوم حرفه ای بیاموزد.
- ۴- مهارت مشکل گشایی در دانشجویان را توسعه دهد.
- ۵- موجب افزایش قدرت قضاوت و تصمیم گیری حرفه ای در دانشجو شود.
- ۶- خلاقیت و ایجاد انگیزه را موجب شود
- ۷- موجب شود تا دانشجو هویت حرفه ای خود را پیدا کند (فرنیفا، ف، ۱۳۷۹)

از آنجائیکه آموزش مامایی زیر بنای تامین نیروی انسانی کارآمد جهت رفع نیاز جامعه است برنامه های آموزش مهارتی دانشجویان این رشته باید به گونه ای باشد که افراد با صلاحیت و کارآزموده تربیت نماید. این هدف در صورتی تحقق می یابد که اهداف آموزش و نیازهای دانشجویان در جامعه با دقت بیشتری مورد توجه و بررسی قرار

۳- آیا از نظر دانشجویان، اساتید و ماماهاى شاغل از لحاظ ماهیت دروس عملی (مهارتهای بالینی) تفاوت وجود دارد؟

۴- آیا بین دروس نظری و دروس عملی (مهارتهای بالینی) از دیدگاه دانشجویان، اساتید و ماماهاى شاغل هماهنگی وجود دارد؟

۵- چه پیشنهادهایی برای هماهنگی بین آموزش نظری و عملی با نیازهای واقعی محیط کار از دیدگاه دانشجویان، اساتید و ماماهاى شاغل وجود دارد؟

سابقه و ضرورت انجام تحقیق:

در آموزش علوم پزشکی بسیاری از انتقادهایی که از برنامه های رسمی آموزش نیروی انسانی در بعمل می آید ناشی از وجود نارسایی هایی در این زمینه می باشد زیرا اعتقاد به این است که حتی در بهترین شرایط برنامه ریزی آموزش و مدیریت، نیروی انسانی نیازمند آموزش مداوم و بازآموزی است. در نهایت پژوهش در امور آموزش مربوط به توسعه نیروی انسانی نیز از اهمیت خاص خود برخوردار است زیرا از این طریق است که می توان نیازها را مشخص نمود و از طریق تشخیص، تعریف و تعیین ابعاد مسائل به بهبود کمی و کیفی نیروی انسانی دسترسی پیدا کرد. (وکیل، ح، ۱۳۷۳)

با توجه به تحولات روزمره و گسترده در محیط بالینی نیاز به تحول در برنامه ریزی های آموزش در دانشکده ها نیز به چشم می خورد. تحقیقات انجام شده مبین این موضوع است که از نظر دانشجو-یادگیری در کلاس درس با یادگیری در موقعیتهای بالینی تفاوت وجود دارد. چگونگی انتقال مطالب یادگرفته شده در کلاس درس به موقعیتهای بالینی یکی از مشکلات مهم آموزش پرستاری و مامایی در نقاط مختلف جهان و در طی دهه اخیر بوده است. (خلیفه زاده، آ، ۱۳۸۰)

مشکل آموزش در کلاس درس و آموزش بالینی یک مشکل چند عاملی است و برای پیدا کردن ریشه های مشکل و ارائه راه حل برای آن باید نگرش و شناختی وسیع و همه جانبه به تمامی ابعاد نمود.

لزوم بازنگری در نحوه کار آموزی های بالینی در مطالعات زیادی مورد تاکید قرار گرفته است اما علی رغم اینکه آموزش بالینی اصلی ترین قسمت آموزش پرستاری و مامایی می باشد به دلیل پیچیدگی آموزش در محیط بالینی، تنها تعدادی از پژوهشگران به خود اجازه داده اند که آموزش و یادگیری در این محیط و چگونگی بهبود آن را مورد بررسی قرار دهند. (بیگ مرادی، ع، ۱۳۷۷)

تکامل حرفه ای یک مسئله جدی و حیاتی در آموزش علوم مختلف گروه پزشکی از جمله پرستاری و مامایی است لذا برنامه های آموزش این رشته ها باید به گونه ای طراحی شوند که علاوه بر رشد و توسعه فکری دانشجویان زمینه جهت کسب تبحر و مهارت بالینی دانشجویان مساعد گردد. لذا شناسایی مشکلات موجود در آموزش دانشجویان و سپس اقدام در جهت رفع و اصلاح آن موجب بهبود دستیابی به اهداف آموزش و در نهایت تربیت افراد ماهر و ارائه خدمات مراقبتی با کیفیتی بالا می گردد. از آنجا که نظرات و ایده های دانشجویان به عنوان عنصر آموزش می تواند راه گشای برنامه های آینده باشد پژوهش حاضر به منظور تعیین میزان بهره وری در کار از دیدگاه دانشجویان، اساتید و ماماهاى شاغل در مرکز بهداشتی و درمانی انجام گرفته است.

تعاریف عملیاتی :

هماهنگی : میزان انطباق خواسته های پاسخ دهندگان در مورد نیازهای واقعی شغلی در قالب گزینه های خیلی

کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد با دروس ارائه شده

نیازهای واقعی: مهارت هایی که یک ماما در هنگام انجام کار باید داشته باشد.

دانشجو: شخصی که در یکی از مراکز دانشگاهی مشغول تحصیل می باشد در این پروژه دانشجویی رشته مامایی

دانشگاههای ارومیه مد نظر می باشد. (شهبازی، لیلی، ۱۳۷۹)

استاد: اشخاصی که دارای مدرک تحصیلی بوده و در یکی از مراکز آموزش عالی مشغول به تدریس می باشد در

این تحقیق اساتید که واحدهای ارائه شده رشته مامایی را تدریس می نمایند. (محمدی، بتول، ۱۳۸۲)

مامای شاغل: افرادی که دارای مدرک تحصیلی در یکی از مقاطع رشته مامایی بوده و در مراکز بهداشتی شهری و

روستایی و یا مطب در شغل مامایی و بهداشت خانواده مشغول به کار می باشد (خرسندی، محبوبه، ۱۳۸۰)

مرکز بهداشتی درمانی روستایی: دومین سطح ارائه خدمات بهداشتی و درمانی در منطقه روستایی می باشد که

معمولا ۵ خانه بهداشت را تحت پوشش دارد. (احمدی، کامران، ۱۳۷۶)

مرکز بهداشتی درمانی شهری: اولین واحدا ارائه خدمات به جمعیت شهری است هر مرکز بهداشتی درمانی شهری

معمولا جمعیتی حدود ۵۰۰۰ تا ۱۵۰۰۰ نفر را تحت پوشش دارد. (احمدی، کامران، ۱۳۷۶)

برنامه ریزی آموزشی: برداشتی علمی و منطقی برای حل مسائل آموزشی (رئیس دانا، فرخ لقاء، ۱۳۸۳)

آموزش بالینی: فرایندی است پویا که در آن دانشجویان با حضور بیمار و بصورت تدریجی تجربیاتی کسب نموده و

ذهن خود را با استفاده از تجربیات و استدلال منطقی کسب شده برای حل مشکلات بیمار آماده می سازند.

(فرنیا، فرحناز، ۱۳۷۹)

یادگیری (Learning): دانش یا مهارت کسب شده از طریق آموزش یا مطالعه یا تعدیل توانایی های رفتاری از

طریق کسب تجربه (ترجمه فرهنگ و بستر - چاپ نهم)

اهداف تحقیق:

این مطالعه به منظور دستیابی به هدف کلی زیر اجرا می شود:

بررسی میزان هماهنگی برنامه های آموزش مامایی با نیازهای واقعی شغلی در مراکز بهداشتی و درمانی از دیدگاه

دانشجویان - اساتید و ماماهاى استخدامی جهت رسیدن به هدف کلی فوق اهداف جزئی زیر مطرح می شود

۱- بررسی نظرات دانشجویان برای ارائه پیشنهادهای اصلاحی در خصوص هماهنگی برنامه های آموزشی و

نیازهای واقعی در محیط کار

۲- بررسی نظرات اساتید برای ارائه پیشنهادهای اصلاحی در خصوص هماهنگی برنامه های آموزشی و نیازهای

واقعی در محیط کار

۳- بررسی نظرات ماماهاى شاغل در مراکز بهداشتی و درمانی برای ارائه پیشنهادهای اصلاحی در خصوص

هماهنگی برنامه های آموزش و نیازهای واقعی محیط کار

۴- مقایسه نظرات دانشجویان، اساتید و ماماهاى شاغل در مراکز بهداشتی و درمانی

فرضیه های تحقیق:

۱- بین نظرات دانشجویان، اساتید و ماماهاى شاغل در مورد هماهنگی بین آموزش و نیازهای واقعی محیط کار

تفاوت وجود دارد.

۲- بین نظرات ماماهاى شاغل در مراکز بهداشتی و درمانی شهری و روستایی در خصوص هماهنگی بین

برنامه های آموزش و نیازهای واقعی محیط کار تفاوت وجود دارد.

۳- بین نظرات ماماهاى شاغل با سابقه کار متفاوت در خصوص هماهنگی آموزش با نیازهای واقعی محیط کار

تفاوت وجود دارد.

حرفه مامایی :

واژه 'حرفه' در لغت نامه دهخدا به سبک و کار، پیشه و صنعت معنا شده است. حرفه ۱ در واقع هر پیشه یا شغلی است که مستلزم تربیت و آمادگی طولانی و تخصصی باشد.

مامایی شاخه ای از علم پزشکی است که با زایمان و مراقبت و درمان پیش و پس از تولد نوزاد مرتبط است (لغت نامه انگلیسی آکسفورد، ۱۹۹۳) بنابراین مامایی، اساساً با پدیده های حاملگی، زایمان و دوران نفاس چه در شرایط طبیعی و چه غیر طبیعی سرو کار دارد، از دیدگاهی گسترده تر، مامایی با تولید مثل یک ملت ارتباط دارد زیرا با تمام عوامل اجتماعی، فیزیولوژیک، پاتولوژیک و سایکولوژیکی سرو کار دارد که بر کمیت و کیفیت تولید مثل نسل جدید یک اجتماع می گذارد سروکار دارد.

تا کنون تعاریف متعددی از ماما ارائه شده است. در طی ۲۰ سال گذشته تعریفی از ماما به طور مشترک توسط کنفدراسیون بین المللی ماماها (ICM) ۲ و فدراسیون بین المللی متخصصین زنان و مامایی (FIGO) ۳ در نظر گرفته شد. در سال ۱۹۹۰ در جلسه کوب کنسیل ۴، ICM تعریف ماما را اصلاح نمود که بعداً توسط FIGO (در سال ۱۹۹۱) و سازمان بهداشت جهانی (در سال ۱۹۹۲) به این صورت مورد تصویب قرار گرفت :

((یک ماما فردی است که به طور منظم در یک برنامه تعلیماتی مامایی شناخته شده در کشوری که در آن قرار گرفته، پذیرفته شده است و بطور موفقیت آمیزی سلسله درس های تعیین شده مربوط به مامایی را تکمیل نموده است و صلاحیت لازم را کسب کرده و این ثبت شده و او بطور قانونی پروانه انجام کار مامایی را دارد.)) (احمدی، محبوبه، ۱۳۸۱)

او باید قادر به سرپرستی، مراقبت و توصیه به زنان در طول بارداری، زایمان و دوره بعد از زایمان باشد. همچنین قادر به هدایت زایمان ها بر اساس مسئولیت هایش و مراقبت از نوزاد و شیر خوار باشد. این مراقبت شامل روش

¹ -Profession

² -International Confederation of Midwives

³ - International Federation of Gynecology and Obstetrics

⁴ -

پیشگیری، تشخیص شرایط غیر طبیعی در مادر و کودک، فراهم کردن کمک پزشکی و اجرای روش های اورژانس در عدم وجود کمک پزشکی می باشد. او وظیفه مهمی در مشاوره و تعلیم بهداشت، نه تنها برای زنان بلکه برای خانواده و جامعه دارد. کار او باید شامل تعلیم زنان قبل از زایمان و آماده کردن آنان برای انجام وظیفه مادری باشد و به زمینه های خاصی از طب زنان، تنظیم خانواده و مراقبت کودک گسترش می یابد. اوممكن است در بیمارستان ها، درمانگاه ها، واحدهای بهداشتی، شرایط اقامتگاهی یا در هر سرویس دیگری کار کنند (کنفدراسیون بین المللی ماماها، ۱۹۹۲)

سیر تحولات مامایی و زایمان از ابتدای زندگی بشر:

علم تاریخ، مادر تمامی علوم است. تاریخ چون صندوقچه تمامی حقایق، خطاها و همچنین واقعیتها و معماها را در کنار یکدیگر نگه داشته است تا به موقع بتواند حقایق را به امانت داران و علمای واقعی آن علم، بسپارد و نیرنگها و انحرافها را آشکار سازد. با نگاهی عمیق به تاریخچه علوم می توان سیر تغییر و تحولات گذشته و حال را مو شکافانه ارزیابی کرد و با در نظر گرفتن نقاط ضعف و قوت روند حرکت آینده را ترسیم نمود. مامایی عمری به درازی عمر بشریت دارد و در میان مشاغل، مسلماً قدیمی ترین حرفه در جهان محسوب می شود. در بین رشته های پزشکی، زایمان و مامایی بیش از سایر رشته ها دستخوش تحول بوده است زیرا از ابتدای زندگی بشر در روی زمین آغاز شده و همواره با گسترش یکسان و فزاینده در تمام جوامع ادامه یافته است، تاریخ زنان و زایمان در حقیقت آینه تمام نمای زندگی مادر بزرگهای ماست. از همان زمان که بشر به حالت توحش در غارها زندگی می کرده است و در واقع از همان بدو خلقت بنا به ضرورت فن مامایی متناسب با وضعیت آن زمان وجود داشته و زن غارنشین و بدوی از روی عریزه طبیعی مثل حیوانات زایمان و تولد نوزاد خود را پایان رسانده است. گاه جادوگری مرموز، زمانی معجزه گری شفا بخش و یا خویشاوندی مجاز در این امر دخالت می نمود که چه بسا جهت انجام زایمانهای طولانی به خرافات، اعمال خشن و گاه بی رحمانه متوسل می شد. هیچکدام از اینان از امر

زایمان به طور صحیح اطلاعی نداشتند با پیشرفت جوامع بشری و تشکیل شهرها و روشن شدن افکار نسبت به امر زایمان علاقه بیشتری به این مهم مبذول داشته شد ولی هنوز کسانی حاکم بر امر زایمان بودند که از جوانی با انجام زایمان ها بسیار مهارت پیدا کرده بودند. به همین دلیل پیشرفت و تکامل علم مامایی از روند کند و آهسته ای برخوردار بود. (احمدی، محبوبه، ۱۳۸۱)

۳۰۰ سال قبل از میلاد و زمان بقراط :

در این دوران که به آن Hypocratic می گفتند، دانش پزشکی هنوز آنقدر ترقی نکرده بود که جراحی و مامایی تخصص های جداگانه ای از آن را تشکیل دهند و آنچه در این دو علم معمول و متداول بود غالباً در اختیار شخص واحدی قرار داشت. هروفیلوس پزشک معروف آن دوره علاوه بر پزشکی عمومی به جراحی و مامایی علاقمند شد و رساله ای در باب مامایی نوشت که بسیار مورد توجه و مراجعه پزشکان قرار گرفت و مدتها دست به دست می گشت. در هنگام تولد کودک، کمکهای عملی لازم برای زانو از طرف ماماها به عمل می آمد و معمولاً مداخله پزشک منحصر در مواردی انجام می گرفت که وضع وخیمی پیش می آمد. بنابراین نکته حائز اهمیت این بود که دستورالعملهای قابل اعتمادی در اختیار ماما گذاشته شود. افسانه زیر نشان می دهد که در چه شهرت و اهمیت هروفیلوس در هنر مامایی تا چه اندازه بوده است. مشهور است که در آتن قدیم تا آن هنگام مامایی وجود نداشت زیرا بر اساس قانونی زنان در هیچیک از انواع صور هنر معالجه حق دخالت نداشتند. با این حال، زنی شریف و نیکوکار به نام اکتوریش برای اینکه بتواند به خواهران نوعی هنگام بروز درد و رنج وضع حمل یاری کند به لباس مردانه در آمد و بدین تدبیر توانست در محضر هروفیلوس به شاگردی بپردازد و چون در فن مامایی دانش وسیع و زبردستی بسیار حاصل کرد، توانست بزرگترین یاور زنان حامله و دردمند باشد. از این رو پزشکان بر وی حسد بردند و در